

OBEHÖRIG ANVÄNDNING AV E-LEGITIMATION OCH AVTALSBUNDENHET I FINSK RÄTT

Konferens i Uppsala 2.12.2022
Professor Johan Bärhund

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Svenska social- och kommunalhögskolan

Johan Bärhund

2.12.2022 1

1

METODER FÖR STARK AUTENTISERING I FINSK RÄTT

- Lag om stark autentisering och betrodda elektroniska tjänster (7.8.2009/617)
- I praktiken tre kategorier av tjänster för stark autentisering
 - Bankernas nätbankskoder
 - ID-app
 - Kodkalkylator
 - Kodkort eller lösenord (kommer att upphöra som inloggningsmetod)
 - Teleföretagens mobilcertifikat
 - Mobiltelefon
 - Medborgarcertifikat från Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata
 - Anslutna till ID-kort och organisationskort + kortläsare

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Svenska social- och kommunalhögskolan

Johan Bärhund

2.12.2022 2

2

VAD HAR PRAXIS HANDLAT OM NÄR E-LEGITIMATION HAR ANVÄNTS OBEHÖRIGT?

- Lag om stark autentisering och betrodda elektroniska tjänster 23.2 §
 - Innehavaren av ett identifieringsverktyg får inte överlåta verktyget för att användas av någon annan.
 - En bank skriver: "Man får inte använda sin närståendes nättjänstkoder ens med hens tillstånd, och man får aldrig ge sin egen kod till någon annan, inte ens till en familjemedlem."
 - Sker ändå i praktiken mellan närstående.
- Sanktionen för överträdelse följer av Lag om stark autentisering och betrodda elektroniska tjänster 27 §
 - Innehavaren av ett identifieringsverktyg ansvarar för obehörig användning av verktyget under vissa förutsättningar, bl.a. om innehavaren har överlåtit identifieringsverktyget till någon annan.

3

NÄR ANSVARAR INNEHAVAREN FÖR OBEHÖRIG ANVÄNDNING AV E-LEGITIMATION? (1)

- Lag om stark autentisering och betrodda elektroniska tjänster 27 §: Begränsningar av ansvaret för innehavaren vid obehörig användning av ett identifieringsverktyg
 - Innehavaren av ett identifieringsverktyg ansvarar för obehörig användning av verktyget endast om
 - 1) innehavaren har överlåtit identifieringsverktyget till någon annan,
 - 2) identifieringsverktyget har försvunnit, kommit i någon annans besittning obehörigt eller använts obehörigt på grund av innehavarens vårdslöshet, som inte är lindrig, eller
 - 3) innehavaren har försummat att utan obefogat dröjsmål efter det att saken har upptäckts anmäla till leverantören av identifieringstjänster eller någon annan aktör som denne har angett att identifieringsverktyget har försvunnit, kommit i någon annans besittning obehörigt eller använts obehörigt.

4

NÄR ANSVARAR INNEHAVAREN FÖR OBEHÖRIG ANVÄNDNING AV E-LEGITIMATION? (2)

- Lag om stark autentisering och betrodda elektroniska tjänster 27 §: Begränsningar av ansvaret för innehavaren vid obehörig användning av ett identifieringsverktyg
- Innehavaren av ett identifieringsverktyg ansvarar dock inte för obehörig användning av verktyget
 - 1) till den del identifieringsverktyget har använts efter det att innehavaren har anmält till leverantören av identifieringstjänster att identifieringsverktyget har försvunnit, kommit i någon annans besittning obehörigt eller använts obehörigt,
 - 2) om innehavaren av identifieringsverktyget inte har kunnat göra en anmälan utan obefogat dröjsmål efter det att saken har upptäckts om att verktyget har försvunnit, kommit i någon annans besittning obehörigt eller använts obehörigt på grund av att leverantören av identifieringstjänster har åsidosatt skyldigheten enligt 25 § 2 mom. att se till att innehavaren av ett identifieringsverktyg har möjlighet att när som helst göra en sådan anmälan, eller
 - 3) om en tjänsteleverantör som använder identifieringstjänster har åsidosatt sin skyldighet enligt 18 § 4 mom. och 25 § 5 mom. att kontrollera om det finns begränsningar för användningen av identifieringsverktyget eller uppgift om hinder för användningen av eller spärrning av verktyget.

5

VAD INNEBÄR ANSVARET? (1)

- I propositionen RP 36/2009 analyseras inte närmare vari detta ansvar består
 - Jfr med Betaltjänstlag (30.4.2010/290) 62 § där ansvaret i regel är förlust av pengar
 - RP 137/2017: "betaltjänstanvändaren då ska anses vara ansvarig för den persons handlingar till vilken betalningsinstrumentet har överlåtits..."
 - Har ett tak på 50 euro, undantag vid uppsåt och grov vårdslöshet (och inte inte vid överlåtelse)
 - Jfr med Konsumentskyddslag (20.1.1978/38) 7 kap. 40 § där ansvaret igen gäller upptagande av kredit
 - HD 2016:73 punkt 28 (i min översättning): "... Ansvaret för innehavaren av identifikationsverktyget är sålunda detsamma som i ett avtal som hen själv ingått."
 - Jfr RP 231/2005 (förslag till kommunikationsmarknadslagen (23.5.2003/393))
 - "Om konsumentens modem kapas och konsumentens dator utan dennes medgivande orsakar ett långt och dyrt utlandssamtal, avgörs ärendet även i detta fall på grundval av om konsumenten kan anses ha förfarit mer än lindrigt vårdslöst. Om så är fallet ansvarar konsumenten för samtalet. Om konsumenten anses ha förfarit omsorgsfullt eller endast lindrigt vårdslöst ansvarar konsumenten inte för samtalet."
 - Har inget tak

6

VAD INNEBÄR ANSVARET? (2)

- Här avses utan tvekan att ansvaret (även) omfattar avtalsbundenhet
- Så även Olli Norros (2016): "I ett fall där den rätta användarens skada enligt 27 § i Lag om stark autentisering och betrodna elektroniska tjänster beror på *bundenhet till de handlingar* som identitetstjuven vidtagit ..."
– 27 § har inget tak

7

KAN FRIVILLIG ÖVERLÅTELSE AV IDENTIFIKATIONSVERKTYGET UTGÖRA TOLERANS- ELLER SITUATIONSFULLMAKT?

- Har diskuterats i doktrinen med slutresultatet att överlåtelse av personliga identifikationsverktyg inte kan grunda fullmakt (Ilja Ponka 2013 s. 287)
 - Hävdar att då en överlåtelse alltid är otillåten, borde även rättshandlingen som ingår med identifikationsverktyget vara ogiltig (s. 288)
 - Står i strid med andras mer generella uppfattningar om bundenhet
- Ilja Ponka: Sähköinen tunnistaminen ja allekirjoitus Suomen velvoiteoikeudessa (2013) (övers. Elektronisk autentisering och underskrift i finsk obligationsrätt)
- Tuire Saari: Vahingonkorvausvastuun määräytyminen luonnollisen henkilön sähköisen identiteetin tunnistus- ja allekirjoituspalveluissa (2019) (övers. Hur skadeståndsansvaret bestäms i tjänster för autentisering och underskrift i fråga om naturliga personers elektroniska identiteter)

8

AVTALSGRUNDANDE RÄTTSAKTA ETC?

- Är rekvisitet i 27 § i Lag om stark autentisering och betrodda elektroniska tjänster och på samma sätt 62 § i betaltjänstlagen och 7:40 i KSL avtalsgrundande rättsakta, dvs. avtalsbundenhet uppstår?
- Kan vara fråga om stora ekonomiska intressen vid regelrätta banklån (också bostadskrediter enligt 7a kap. 31 § i KSL) eller elektronisk handel med fastigheter
 - Vid införandet av reglerna för elektronisk fastighetsköp, utgick man ifrån att identitetsmissbruk leder till ogiltighet (RP 146/2010 s. 15) – statens strikta skadeståndsansvar
 - Vid ett elektroniskt fastighetsköp är ändå proceduren i regel att parterna bekantas sig med varann och med fastigheten före köpet, så missbruk torde bli sällsynt.
- Frånträdesrätt enligt KSL i vissa fall när innehavaren av identifikationsverktyget har ansvar?
- Ogiltighetsläran tillämpas när innehavaren av identifikationsverktyget inte ansvarar för missbruket?
- Det breda finska rättsinstitutet återbäring av obehörig vinst står till förfogande

SLUTSATSER I FRÅGA OM FINSK RÄTT

- Splittrad bild gällande finsk rätt
 - Avtalsbundenhet möjlig under vissa omständigheter när innehavaren av identifikationsverktyget har förfarit klandervärt
 - Missbruk av konton, tagande av kredit, näthandel
 - Ogiltighetspåföljden även möjlig när innehavaren inte kan klandras
 - Ogiltighetspåföljden möjlig vid elektroniska fastighetsköp oavsett innehavarens klandervärda beteende
 - Frånträdesrätten inte att förglömma vid olika distansavtal
 - Förutom de avtalsrättsliga instrumenten kan självfallet skadestånd och återbäring av obehörig vinst användas som påföljd/rättsinstitut vid rättsmissbruk i finsk rätt